

Силабус курсу:

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

<i>Ступінь вищої освіти:</i>	доктор філософії
<i>Спеціальність:</i>	D8 «Право»
<i>Рік підготовки:</i>	2
<i>Семестр викладання:</i>	весняний
<i>Кількість кредитів ЄКТС:</i>	3,0
<i>Мова(-и) викладання:</i>	українська
<i>Вид семестрового контролю</i>	залік

Автор курсу:

к.ю.н., проф. Арсентьєва Олена Сергіївна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

професор кафедри публічного та
приватного права

посада

arsenteva@snu.edu.ua

[a](#)

електронна адреса

телефон

месенджер

Е-кампус, за
розкладом
консультації

Соавтор курсу:

к.ю.н., проф. Котова Любов Вячеславна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

завідувач кафедри публічного та
приватного права

посада

kotova@snu.edu.ua

електронна адреса

телефон

месенджер

Е-кампус
консультації

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу:

Метою курсу є набуття здобувачами третього (освітньо-наукового) рівня навичок та компетентностей організації педагогічної та методичної діяльності у вищій школі, набуття навичок викладання фахових дисциплін за спеціальністю 081 «Право».

Результати навчання:

Проводити професійну діяльність використовуючи уміння та навички розв'язання комплексних проблем юридичної освіти та науки, професійної та дослідницько-інноваційної діяльності у галузі права, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та професійної юридичної практики;

Проводити професійну діяльність у соціальній взаємодії, що заснована на гуманістичних і етичних засадах, розумінні мультикультурності та різноманітності світу;

Дотримуватися норм спілкування у професійній взаємодії з колегами, керівництвом, науковою та освітньою спільнотою.

Здійснювати розподіл видів робіт між членами колективу відповідно до їх здібностей та посадових обов'язків, приймати рішення щодо планування та організації певних видів наукових та навчальних робіт, брати на себе відповідальність за результати роботи, ефективно працювати у команді;

Використовувати сучасну професійну номенклатуру та термінологію при комунікації з фахівцями-юристами усіх секторів національної та світової економіки та суміжних професій;

Визначати основні напрямки та закономірності розвитку вітчизняної юридичної освіти та науки у розрізі світових інтеграційних та глобалізаційних процесів;

Здійснювати професійну педагогічну діяльність з використанням сучасних форм та методів навчання;

Сприяти формуванню високих моральних якостей у здобувачів вищої освіти.

Дотримуватись вимог охорони праці, техніки безпеки, протипожежної безпеки та санітарно-гігієнічного режиму при здійсненні наукової та освітньої професійної діяльності;

Критично аналізувати інформацію, що міститься у сучасній світовій науковій та науково-популярній літературі, інформаційних базах даних тощо, та використовувати її у науковій та освітній діяльності для оцінки та синтезу нових і складних ідей;

Використовувати сучасні інформаційні та комунікативні технології при спілкуванні, обміні інформацією, зборі, аналізі, обробці, інтерпретації джерел; здійснювати публікацію джерел. Обирати сучасне наукове програмне забезпечення, Internet-ресурси для планування, організації та здійснення професійної діяльності;

Використовувати наукові принципи планування та раціональної організації професійної діяльності. Використовувати об'єктивні методи оцінювання результатів діяльності та забезпечувати їх якість;

Виявляти резерви підвищення ефективності праці співробітників з фахівцями-юристами в усіх секторах національної економіки.

Усвідомлювати відповідальність за об'єктивність та правдивість оприлюднених результатів наукової діяльності.

Ідентифікувати майбутню наукову та освітню діяльність як соціально значущу для правової держави та суспільства в цілому. Дотримуватися принципів академічної доброчесності, наукової та викладацької етики і деонтології у професійній діяльності, запобігати випадкам академічного плагіату;.

Визначати нові інноваційні напрямки досліджень, спираючись на власні компетентності, та їх постійне удосконалення;

Виконувати наукові дослідження та здійснювати викладацьку діяльність з використанням креативних методів та підходів. Усвідомлювати юридичну соціальну та етичну відповідальність за прийняті рішення;

Використовувати свою професійну діяльність та особистісні якості для конкурентного позиціонування вітчизняної юридичної освіти та науки на сучасному світовому освітньому та науковому просторі;

Формулювати цілі та визначати структуру власної діяльності з урахування суспільних, державних і виробничих інтересів. Використовувати принцип «навчання крізь життя» для постійного підвищення своєї конкурентоспроможності;

Грунтовне розуміння предметної області та професії.

Глибинне знання процедур конструювання та застосування правових джерел. Здійснювати аналіз правових наслідків законодавчих змін та виробляти пропозиції щодо їх врахування при проведенні діяльності. Використовувати сучасні інтернет-технології, правові бази даних в професійній діяльності. Самостійно збирати правові джерела, проводити їх доктринальне тлумачення, зовнішнє та внутрішнє рецензування. Планувати та реалізовувати професійну наукову та освітню діяльність на основі нормативно-правових актів України;.

Застосовувати сучасні передові концептуальні та методологічні знання в галузі науково-дослідницької та/або професійної діяльності і на межі предметних галузей знань;.

Уміння з нових дослідницьких позицій формулювати загальну методологічну базу власного наукового дослідження, усвідомлювати його актуальність, мету і значення для розвитку інших галузей науки та галузей права, суспільно-політичного, економічного життя, правозастосовчої практики. Формулювати робочі гіпотези досліджуваної проблеми, які мають розширювати і поглиблювати стан наукових досліджень в обраній сфері.

Формулювати наукову проблему з огляду на ціннісні орієнтири сучасного суспільства та стан її наукової розробки.

Здатність саморозвиватися і самовдосконалюватися, нести відповідальність за новизну наукових досліджень та прийняття експертних рішень. Самостійно збирати та критично опрацьовувати правові джерела, проводити їх зовнішню та внутрішню критику, текстологічне вивчення, тлумачення. Використовувати сучасні інформаційні та комунікативні технології при спілкуванні, обміні інформацією, зборі, аналізі, обробці, інтерпретації джерел; здійснювати публікацію джерел. Кваліфіковано використовувати існуючі та створювати власні теоретичні моделі в правовому дослідженні; проводити узагальнення результатів наукових досліджень та здійснювати підготовку їх до оприлюднення у фахових вітчизняних виданнях, у виданнях, які входять до міжнародних наукометричних баз (статті, монографії, інформаційні листи, науково-методичні рекомендації, звіти тощо);.

В залежності від характеру (етапу) науково-дослідної та інноваційної діяльності обирати і застосовувати адекватні сучасні правові інструменти з метою мінімізації, усунення або запобігання правових проблем та колізій;

Складати/розробляти навчальну та навчально-наукову літературу: підручники, навчальні посібники, методичні рекомендації тощо з урахуванням обсягу та змісту навчальних програм та сучасних тенденцій юридичної освіти та науки;

Спілкування в діалоговому режимі з широкою науковою спільнотою та громадськістю в певній галузі наукової та/або професійної діяльності;.

Кваліфіковано відображати результати наукових досліджень у наукових статтях, опублікованих у фахових вітчизняних виданнях, і у виданнях, які входять до міжнародних наукометричних баз. Здатність професійно презентувати результати своїх досліджень на міжнародних наукових конференціях, семінарах, практично використовувати українську, іноземну мову у науковій, інноваційній діяльності та педагогічній діяльності.

Грунтовні знання предметної області та розуміння професії. Знати праці провідних зарубіжних вчених, наукові школи та фундаментальні праці у галузі дослідження, формулювати мету власного наукового дослідження як складову загальноцивілізаційного процесу. Критичний аналіз, оцінка і синтез нових та складних ідей. Уміння з нових дослідницьких позицій формулювати загальну методологічну базу власного наукового дослідження, усвідомлювати його актуальність, мету і значення для розвитку інших галузей науки та галузей права, суспільно-політичного, економічного життя, правозастосовчої практики. Аналізувати та тлумачити чинне законодавство;.

Формулювати та обґрунтовувати юридичні висновки, пропозиції, рекомендації. Формувати зміст та обсяг навчальних програм з окремих нормативних та вибіркового

дисциплін, навчальних планів відповідно до стандартів вищої освіти та з урахуванням сучасних досягнень світової науки;

Визначати шляхи оптимізації розвитку правової діяльності підприємств і організацій на підставі всебічного аналізу результатів їх діяльності з урахуванням сучасних наукових підходів. Глибинні знання практичної області та розуміння професії. Формулювати науково-практичну проблему з огляду на ціннісні орієнтири сучасного техногенного суспільства та необхідність усталеності та стабільності національної економіки, підсилення її здатності до саморозвитку і прогресу. Аналізувати та тлумачити чинне законодавство в аспекті євроінтеграційних процесів. Формулювати та надавати обґрунтування юридичних висновків, пропозицій, рекомендацій у світлі сталого розвитку українського суспільства та держави. Здійснювати аналіз правових наслідків законодавчих змін з використанням сучасних інструментів ризик-менеджменту та виробляти пропозиції щодо їх врахування при проведенні правової діяльності суб'єктів господарювання.

Передумови до початку вивчення:

Базові знання філософії науки та професійної етики; з теорії та практики права; законодавства України в контексті євроінтеграції; методології проведення та оформлення результатів наукових досліджень, у тому числі у сфері права, розробки докторського проекту.

Мета курсу (набуті компетентності)

За результатами опанування навчального курсу здобувачі вищої освіти набувають професійних компетентностей:

- Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері права, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.
- Здатність розробляти наукові проекти та управляти ними.
- Здатність розв'язувати комплексні проблеми на основі системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору.
- Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті та проектах правничої освіти у системі освіти дорослих.
- Здатність до написання/складання навчальної та навчально-наукової літератури: підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій тощо з урахуванням змісту навчальних програм та сучасних вимог.
- Здатність здійснювати експертну діяльність у сфері права.
- Здатність виявляти нові інституційні етичні виклики та етичні виклики в житті суспільства і пропонувати для них правові механізми розв'язання.

Структура курсу

№	Тема	Години (самостійна а робота)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1.	Тема 1. Мета, завдання та зміст педагогічної практики	9	Загальні положення. Мета, завдання та зміст педагогічної практики. Види навчально-методичних робіт:	Індивідуальні завдання
2.	Тема 2. Програма педагогічної практики.	9	Програма педагогічної практики. Компетентності та програмні результати. Терміни та порядок проходження педагогічної практики.	Індивідуальні завдання
3.	Тема 3. Обов'язки керівника практики та здобувача	9	Обов'язки керівника практики та здобувача. Критерії оцінювання практичної підготовки здобувачів.	Індивідуальні завдання
4.	Тема 4. Форми документації (робочої та звітної)	9	Форма звітності здобувача. Оформлення звітної документації. Індивідуальне завдання. Звіт про проходження педагогічної практики.	Індивідуальні завдання
5.	Тема 5. Заклад вищої освіти: завдання та основні напрямки роботи.	9	Закон «Про вищу освіту»: загальна характеристика. Заклад вищої освіти: завдання та основні напрямки роботи. СНУ ім. В. Даля: завдання та основні напрямки роботи (через аналіз сайту).	Самостійне вивчення НПА Аналіз сайту університету та факультету Індивідуальні завдання
6.	Тема 6. Документація науково-педагогічного працівника.	9	Документація науково-педагогічного працівника у СНУ ім. В. Даля	Самостійне вивчення НПА Індивідуальні завдання
7.	Тема 7. Основи педагогічної роботи у вищій школі та освітнього процесу у закладах вищої освіти	9	Основи педагогічної роботи у вищій школі та освітнього процесу у закладах вищої освіти. Вивчення досвіду викладання провідними викладачами кафедр юридичного факультету СНУ ім. В. Даля	Відвідування занять Самостійне вивчення літератури Індивідуальні завдання Проходження курсу на відкритих онлайн платформах

8C-2021.pdf

2. Бібік Н.М. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування / Н.М. Бібік // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В. Овчарук. – К. : «К.І.С.», 2004. – С. 47-52.
3. Богачов С. В. Особливості процесу формування правової культури в Україні / С.В. Богачов // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2011. – № 2. – С. 43-48. [Електронний - 122 - ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnuvs_2011_2_8.
4. Бондар В.І. Дидактика: ефективні технології навчання студентів / В.І. Бондар– К. : Вересень, 1999. – 129 с.
5. Вища освіта в Україні: навч. посіб. / В.Г. Кремень, С.М. Ніколаєнко, М.Ф. Степко та ін.; за ред. В.Г. Кременя, С.М. Ніколаєнка. – К., 2005.
6. Добров Г.М. Наука о науке / Отв. ред. Н.В. Новиков. – 3-е изд., доп. и перераб. – К. : Наукова думка, 1998. – 304 с.
7. Довідник здобувача наукового ступеня : зб. нормат. док. та інформ. матеріалів / Упоряд. Ю.І. Цеков. – 3-є вид., випр. і доп. – К. : Толока, 2003. – 69 с.
8. Казанчан А., Ділова документація у вищій школі: Навч.-мет. посібник./ А. Казанчан, О. Мішуков. – Херсон, 1999.
9. Котова Л.В., Розовський Б.Г., Шаповалова О.В., Арсентьева О.С. Про стан та перспективи розвитку освітніх програм за спеціальністю 081 «Право» у Східноукраїнському національному університеті імені Володимира Даля // Молодь і наука: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку права в Україні: Матеріали Всеукраїнської науковопрактичної конференції аспірантів, студентів, молодих науковців. – 20 травня 2021 р. Ч.1. – Сєверодонецьк: вид-во СНУ ім.В.Даля, 2021. – С. 14-19. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://pravo-snu.com.ua/wp-content/uploads/2021/09/%D0%A7-1-%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%8F-%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C-2021.pdf>
10. Кремень В. Філософія освіти XXI століття // Урядовий кур'єр. – 2003. – № 23. – С. 6–7. – 6 лют.
11. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. – К. : Знання, 2005.
12. Кулешов С. Документальні джерела наукової інформації. – К. : УкрІНТЕІ, 1995. – 191 с.
13. Левківський К. М. Завдання щодо забезпечення якості вищої освіти України в контексті Болонського процесу/ К. М. Левківський, Ю. В. Сухарніков // Вища школа. – 2004. – № 5-6. – С. 89.
14. Машков А.Д., Теорія держави і права [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://pidruchniki.com/2015073165661/pravo/teoriya_derzhavi_i_prava
15. Машков А., Проблеми теорії держави і права [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://pidruchniki.com/19570411/pravo/spivvidnoshennya_teoriyi_derzhavi_prava_deyakimi_yuridichnimi_neyuridichnimi_sotsialno-gumanitarnimi_naukami
16. Методика викладання у вищій школі : навч. посібник / О.Малихін й ін. – Сімферополь, 2011.
17. Морзе Н. В. Дистанційна технологія як основа сучасних інформаційних технологій у навчанні // Нові технології навчання : наук.-метод. зб. – К. : Наук.-метод. центр, 2001. – Вип. 30. – С. 32-43.

18. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі. – К., 2007.
19. Носаченко І.М. Модульно-рейтингова система організації навчання у вищій школі / І.М. Носаченко // Проблеми освіти: науковий збірник. – К., 2008. – Вип. 54.
20. Онищук І. І. Техніка юридичного письма в нормативно-правових актах: дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень» / І. І. Онищук. – Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2013. – 224 с.
21. Система юридичних наук [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://yurist-online.com/ukr/uslugi/yuristam/literatura/stati/tgp/017.php>
22. Поняття і предмет філософії права [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://allrefrs.ru/1-37978.html>
23. Проблеми належності, допустимості, доцільності та істинності методу юридичного дослідження [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://allrefrs.ru/1-37982.html>
24. Найбільш розповсюджені методи пізнання державно-правової дійсності, їх загальна характеристика [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://infopedia.su/8x7920.html>
25. Стратегія розвитку національної академії правових наук України на 2021-2025 роки. Затверджено Постановою загальних зборів НАПрН України від 26.03.2021 р. № 12-21 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.aprnu.kharkiv.org/doc/strategiya_NALS_2021.pdf
26. Тютюнник В., Котова Л., Розовський Б. Роль педагогічної практики на шляху здобуття професійних компетентностей викладання правничих дисциплін / В. Тютюнник, Л. Котова, Б. Розовський // Молодь і наука: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку права в Україні: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції аспірантів, студентів, молодих науковців. – 20 травня 2021 р. Ч.2. – Сєверодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2021. – С. 205-212.

Інформаційні ресурси

1. Інформаційна система «Законодавство України» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/main/index>.
2. Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету ім. Тараса Шевченка [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.library.univ.kiev.ua
3. Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukma.kiev.ua/ukmalib>
4. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Наукова бібліотека СНУ ім. Володимира Даля: <http://library.snu.edu.ua>
6. Національна Парламентська бібліотека України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nplu.kiev.ua/>
7. Рішення щодо України, винесені Європейським Судом з прав людини [Електронний ресурс] // Сайт Міністерства юстиції України. – Режим доступу: <https://minjust.gov.ua/m/rishennya-schodo-ukraini-vineseni-evropeyskim-sudom-z-prav-lyudini>
8. Центр розвитку українського законодавства [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ulde.kiev.ua/news.php>
9. Факультет права, гуманітарних і соціальних наук СНУ ім. В. Даля [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://pravo-snu.com.ua/>
10. Юридична клініка «PRO BONO» при факультеті права, гуманітарних і соціальних наук СНУ ім. В. Даля [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://pravo-snu.com.ua/clinic/>

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання студент може отримати визначену кількість балів:

Інструменти і завдання	Кількість балів
Індивідуальні завдання (підготовка публікації на конференцію)	10
Індивідуальні завдання (підготовка фахової статті)	10
Проходження певних онлайн-курсів, пов'язані з курсом, на онлайн-платформах (з отриманням сертифікату)	10
Звіт педагогічної практики (включає елементи: відвідування лекції наукового керівника або викладача кафедри з підготовкою відгуку; проведення практичного заняття/або лекції (не менш 1) під керівництвом наукового керівника (скласти необхідні навчально-методичні документи, зокрема, план заняття, список літератури тощо); додатки - індивідуальні завдання (публікації) та сертифікат о проходженні курсу/ів)	70
Разом	100

Шкала оцінювання здобувачів освіти

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS
90-100	A
82-89	B
74-81	C
64-73	D
60-63	E
35-59	FX
0-34	F

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність:

Під час виконання завдань студент має дотримуватись політики академічної доброчесності та вимог, вкладених у Положенні про запобігання та виявлення академічного плагіату СНУ ім. В. Даля. До основних вимог за курсом віднесено - посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації. Запозичення мають бути оформлені відповідними посиланнями.

Перевірка текстів на унікальність здійснюється однаковими для всіх здобувачів засобами: – за допомогою програмного забезпечення Unicheck і засобів системи MOODLE; за Internet-джерелами – за допомогою програми Antiplagiarism.net.

Студент може пройти певні онлайн-курси, пов'язані з курсом, на онлайн-платформах (Prometheus, Coursera тощо). За наявності сертифікату щодо повного проходження відповідного курсу можуть бути нараховані додаткові бали..

Завдання і заняття:

Очікується, що всі здобувачі вищої освіти відвідають усі аудиторні заняття курсу та виконують своєчасно та в повному обсязі всі завдання, передбачені програмою курсу. Здобувачі мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку здобувачі зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. Якщо здобувач вищої освіти відсутній з поважної причини, він/вона презентує виконані завдання під час консультації викладача. Здобувач вищої освіти має право на оскарження результатів оцінювання.

Поведінка в аудиторії:

Курс передбачає індивідуальну та групову роботу. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики. На заняття студенти вчасно приходять до аудиторії відповідно до діючого розкладу та обов'язково мають дотримуватися вимог техніки безпеки.

Заняття відбуваються відповідно до чинного розкладу (онлайн чи офлан) із дотриманням норм, передбачених постановою КМУ від 22 липня 2020 р. № 641 Про встановлення карантину та запровадження посилених протиепідемічних заходів на території із значним поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 та іншими нормативними актами. Під час занять студенти дотримуються правил етичної поведінки та норм локальних актів СНУ ім. В. Даля.